

Maria Kubiczek

O ZJAWISKACH GRAMATYCZNYCH - erotematyczne nauczanie gramatyki (pomysły na lekcje)

Wieloletnia współpraca metodyczna z polonistami szkół podstawowych pozwala i nakazuje mi stwierdzić, że dział gramatyki języka polskiego jest traktowany bardzo często erudycyjnie, jako cel sam w sobie.

Rzadko wiedza gramatyczna jest świadomie i systematycznie wykorzystywana do kształcenia sprawności językowych koniecznych do pełnego wypowiedzenia się przez dziecko w formie ustnej lub pisemnej.

Zbyt często na lekcjach poświęconych nauce o języku, których celem jest wprowadzenie wymaganych przez program zagadnień, nauczyciele przedkładają wiedzę nad umiejętności, a umiejętności mechaniczne ponad świadome działania. W efekcie dzieci wykonują niezliczoną ilość ćwiczeń, nie wymagających myślenia integrującego wszechstronnie ich wiedzę z działaniem praktycznym, wykraczającym poza w danej chwili omawiany problem, a sprawności ewentualnie na nich nabyte zostają zamknięte w „szufladzie przeznaczonej do użytku na tej, a nie innej lekcji”. Faktem jest, że uczniowie na ogół nie lubią uczyć się gramatyki. Bez zmiany ich stosunku do przedmiotu nawet najciekawsze metody dydaktyczne nie przyniosą korzystnych zmian. Uczeń powinien być inspirowany do spontanicznego wypowiedzenia się, a równocześnie trzeba obudzić w nim wiarę, że gdy mówi i pisze poprawnie, pięknie, staje się kimś lepszym, mądrzejszym, wyżej cenionym. W toku realizacji programu mało czasu poświęcamy wprowadzeniu uczniów w różne skomplikowane sytuacje komunikacyjne, w których w codziennym życiu dość często się znajdują. Na przykład ktoś wygrał konkurs, inny musiał się zwrócić z prośbą o coś do nauczyciela czy dyrektora, inny przemawiał na apel, a może kogoś spotkała osobista tragedia - stracił babcię, mama zachorowała. Każde takie wydarzenie powinno posłużyć nam do naturalnie prowadzonych ćwiczeń w mówieniu i pisaniu. Często możemy zaobserwować bezradność językową uczniów, gdy próbujemy zmuszać ich do wypowiedzenia się w sposób sztuczny. Nie trzeba unikać żadnych tematów. Jeśli dzieci chcą rozmawiać o strachu graniczącym z przerażeniem czy nawet o obrzydzeniu, należy im to umożliwić, bo widocznie są to tematy dla nich ważne. Chciałabym zwrócić uwagę tradycyjnie uczącym polonistom na fakt, że niewskazane jest wyznaczanie na naukę gramatyki konkretnych dni tygodnia. Może wynika to z troski o dosłowne odciążenie ucznia. Jednakże nie tylko na pełnych lekcjach uczymy gramatyki, musimy do niej stale nawiązywać, a więc mieć zawsze pod ręką materiał ćwiczeniowy. A już pełnym błędem jest prowadzenie osobnych zeszytów lub pisanie „z dwóch końców” - metoda powszechnie stosowana. Przecież nie można oderwać nauki o języku od lite-

ratury, bo są to nierozzerwalne elementy tego samego zjawiska, jakim jest mowa.

Celem niniejszej publikacji jest zaproponowanie koleżankom i kolegom polonistom sposobu na wprowadzenie nowego materiału gramatycznego w klasach IV-VIII bez uczenia definicji i powtarzania reguł, wykorzystując w nauce gramatyki naturalną skłonność dziecka do zabawy. Ma ono odnosić wrażenie, że uczy się mimo woli, obok, przy okazji prowadzenia swobodnych rozmów, a nawet zabawy słowem. Powinna to być dla niego także przygoda intelektualna.

Marzeniem moim było zawsze uczynić z lekcji gramatyki okazję do wypowiedziania się uczniów na każdy interesujący ich temat, rozwijania osobowości dzieci, ich wrażliwości estetycznej i poczucia humoru.

Na pierwszy plan moich lekcji wysuwam zawsze tekst, będący przedmiotem obserwacji językowej. Wprowadzone ćwiczenia muszą być użyteczne i pomocne w rozwijaniu indywidualnego stylu dziecka. Powinny pomagać w osiągnięciu ożywienia, dynamizmu, uplastycznienia uczniowskich opowiadań i opisów. W sumie te działania doprowadzą do pełnego odczytania tekstów prozatorskich pisanych w różnych stylach i do głębokiego zrozumienia lirycznych wypowiedzi. Oczywiście, niektóre z prezentowanych tu pomysłów na interpretację trudnych na poziomie dziecka 10-15 letniego do wytłumaczenia zagadnień gramatycznych mogą wydawać się Czytelnikom zbyt uproszczone, łatwe. Moje doświadczenie jednak mi mówi, że w tym wypadku jest to metoda skuteczna. Z drugiej strony te propozycje nie mogą być bezkrytycznie powielane, powinny zainspirować Czytelników do poszukiwań własnych kręgów tematycznych. Nawet wtedy, gdy poświęcamy całe lekcje nowym problemom gramatycznym, odpowiedni, interesujący tekst ćwiczeniowy zwiąże w świadomości ucznia formę językową z treścią wypowiedzi. Jest to najprostszą drogą do uatrakcyjnienia lekcji gramatycznych.

Życzę wszystkim polonistom i ich uczniom, by nie musieli nigdy utożsamiać się z cytowanym niżej wyznaniem zawartym w wierszu Joanny Kulmowej pt. „Marzenia”:

„Ja nie lubię chodzić do szkoły,
choć nic nie ma we mnie z lenia”...

Kl. IV

BUDOWA ZDANIA

- Lekcja 1.

Temat: Doskonały sposób porozumiewania się.

I. Nauczyciel aranżuje grę dramatyczną pt. „W lesie”.

Uczeń ma sobie wyobrazić, że jest w lesie z ojcem i zbierają grzyby. Bohater oddala się i widzi na polanie dzika. Chce zawiadomić ojca, ale nie może wydobyć z siebie głosu. Próbuje zawiadomić ojca innymi sposobami:

- rzucaniem szyszek,
- wymachiwaniem rękami,
- zapalaniem i gaszeniem latarki,
- wejściem na drzewo i udawaniem głosów ptasich.

(uczniowie sami wymyślają sposoby porozumiewania bez słów)

Wniosek: Są to środki mało doskonałe w porozumiewaniu się między ludźmi.

Dzik odszedł, bohater biegnie do taty i co mówi? (Kilku uczniów próbuje ułożyć kilkuzdaniową wypowiedź, uwzględniając silne emocje chłopca.)

II. Zapis na tablicy najlepszego tekstu i jego obserwacja:

Tato, widziałem dzika! Stał tam, za drzewem! Był duży i kosmaty! Wyglądał groźnie. Bałem się! Na szczęście odszedł! Nie chcę już dzisiaj zbierać grzybów!

1. Jak została zapisana twoja wypowiedź? (zdania wykrzyknikowe)
2. Dlaczego? (byłem zdenerwowany, przerażony, mówiłem szybko)
3. Z czego składają się zapisane zdania? (ze słów)
4. Czy dużo jest wyrazów w każdym zdaniu? (mało, zdania są krótkie)
5. Co łączy te zdania? (treść, myśl wspólna)
6. Jak łączą się wyrazy w zdaniu? (formą gramatyczną)
7. Czy wyrazy: grzyby, las, zbierają, w, lubię, są zdaniem?
8. Ułóż je w zdanie. Co musisz zrobić? (dopasować formę gramatyczną)
9. Zapis zdania: Lubię zbierać grzyby w lesie.

III. Który ze sposobów porozumiewania się jest lepszy?

Jak sformułowałibycie temat lekcji? (Najlepszy sposób porozumiewania się. Skuteczny sposób Doskonały sposób

Zapis wybranej propozycji jako tematu lekcji.

Wspólne układanie notatki, wniosku z lekcji. Zapis w zeszytach:

Za pomocą zdań porozumiewamy się, wyrażamy nasze myśli, opowiadamy o wszystkich sprawach, wydarzeniach i przekazujemy każdą informację. Zdania w wypowiedź łączy treść, a wyrazy w zdaniach połączone są formą gramatyczną.

IV Zadanie.

Opowiedz, co wydarzyło się w lesie. Starannie dobierz wyrazy i połącz je w zdania, a zdania w opowiadanie. Pamiętaj o akapitach i trójdzielnej budowie wypowiedzi.

• Lekcja 2 i 3.

I cz.

II cz.

Temat: Oznajmiam, proszę, rozkazuję, pytam - ale nie plotkuję.

Pracę rozpoczynamy od przeczytania wiersza Jana Brzechwy pt. „Ptasie plotki”, który powielamy dla każdego ucznia (tekst str. 74).

Rozmawiamy z dziećmi na temat lirycznej bohaterki utworu - zięby. Zastanawiamy się nad tym, czy plotką można wyrządzić krzywdę?

Pytamy, kto zachowuje się w życiu jak przedstawione w wierszu ptaki?

Próbujemy odgadnąć, po co poeta napisał ten wiersz?

Następnie dzieci opowiadają o tym, jak i kiedy plotkują, kto plotkuje i czy warto tracić czas na plotki?

Zapisujemy część II tematu po myślniku, zostawiając miejsce na I część.

Następnie czytamy tekst z podziałem na role, zwracając szczególną uwagę na znaki interpunkcyjne.

Z kolei uczniowie odpowiadają na pytania i wykonują polecenia:

1. Kto w wierszu zadaje pytania? (żołędzie)
2. Skąd o tym wiesz? (pytajnik + intonacja)
3. Kto w wierszu rozkazuje? (żołędzie, wróbel)
4. Czym różnią się te wypowiedzi będące rozkazami i prośbami?
5. Wskaż w wierszu zdania o silnym zabarwieniu uczuciowym.
6. Przeczytaj je zgodnie z wyrażaną treścią. Po czym je poznasz? (są to zdania wykrzyknikowe)

Następnie dzieci zaznaczają w tekście różnymi kolorami typy zdań:

O - zdanie oznajmujące, PW - zdanie pytające wykrzyknikowe, RW - zdanie rozkazujące wykrzyknikowe, OW - zdanie oznajmujące wykrzyknikowe.

Podsumowanie - praca w grupach nad znalezieniem odpowiedzi na pytania:

1. Dlaczego słowa porządkujemy w zdania?
2. W jaki sposób możemy kogoś informować, polecać coś, okazywać uczucia?
3. W zależności od celu naszej wypowiedzi dzielimy zdania na:
..... ,..... ,.....

Zapis notatki zredagowanej przez dzieci według pytań.

4. Uzupełniamy pierwszą część tematu (praca wspólna).

Zadanie:

Naucz się pięknie czytać wiersz J. Brzechwy pt. „Ptasie plotki”, modulując głos tak, aby oddać zachowanie ptaków i żółędzi. Ostatni wers odczytaj z politowaniem, ironicznie.

• Lekcja 4.

Temat: Bardzo proste informacje (zdania pojedyncze nierozwinięte).

Rozdajemy dzieciom karteczki, na których wpisane są wielką literą nazwy bohaterów z wiersza Jana Brzechwy pt. „Ptasie plotki”.

Uczniowie szukają i dopisują odpowiedzi na pytania: Co robiła? Co robiły? Co zrobił? Mówią jakie wyrazy zostały zapisane?

Żółędzie _____ (jęknęły)

Zięba _____ (usiadła)

Sikora _____ (podniosła)

Szpak _____ (poleciał)

Słowik _____ (poleciał)

Wróbel _____ (rzekł)

Gil _____ (poleciał)

Pytamy dzieci, co powstało, ile informacji zawiera każda wypowiedź. (Są to zdania bardzo proste, pojedyncze, nierozwinięte)

Który rzeczownik został użyty w liczbie mnogiej? (żółędzie)

Kiedy żółędzie wykonały czynności? (w przeszłości, wczoraj)

Czy czasownik “jęknęły” też jest w liczbie mnogiej?

A mógłby być w liczbie pojedynczej? (nie) Dlaczego? (musi dostosować formę liczby do rzeczownika)

Gdyby wyraz „żołędzie” zastąpić wyrazem „żołnierze”, co stałoby się z czasownikiem? (zmieniłby formę gramatyczną na jęknęli)

Sformułowany wniosek: Czasowniki zgadzają się z rzeczownikami w liczbie i rodzaju.

Następnie uczniowie uzupełniają treść tabeli:

Wykonawca czynności KTO? PODMIOT	Czynność CO ROBI? ORZECZENIE
zięba żołędzie sikora	usiadła podniosła poleciał
wyraz określany wyraz nadrzędny	wyraz określający wyraz podrzędny tylko do podmiotu

Obserwacje dzieci prowadzą do wniosku:

Podmiot wyrażamy rzeczownikiem, orzeczenie zaś czasownikiem w formie osobowej, która zgadza się z podmiotem w liczbie i rodzaju.

Z kolei odsyłamy uczniów do tekstu z kartki, gdzie podmiot był zapisany wielką literą, a na końcu znajdowała się kropka.

Pytamy dzieci, co tworzy podmiot i orzeczenie? (zdanie)

Czy to zdanie jest bogate, czy ubogie w informacje?

Jak nazywa się zdanie składające się tylko z podmiotu i orzeczenia?

Zapisujemy temat lekcji, uzupełniamy wnioski z lekcji i zapisujemy do zeszytu:

Podmiot i orzeczenie tworzą zdanie bardzo ubogie w informacje, nazywamy je zdaniem pojedynczym nierozwiniętym.

Zadanie

Rozwiń zdanie: Ptaki plotkowały. Dopisz wyrazy określające podmiot i orzeczenie.

Jan Brzechwa

PTASIE PLOTKI

Usiadła zięba na dębie:

„Na pewno dziś się przeziębę!

Dostanę chrypki, być może,
Głos jeszcze stracę, broń Boże.

A koncert mam zamówiony
W najbliższą środę u wrony.”

Jęknęły smutne żołędzie:
„Co będzie ziębo, co będzie?”

Leć do dzięcioła, do buka,
Niech dzięcioł ciebie opuka!”

Podniosła lament sikora:
„Podobno zięba jest chora!”

Gil z tym poleciał do szpaka:
„Jest sprawa taka a taka:

Mówiła właśnie sikora,
Że zięba jest ciężko chora.”

Poleciał szpak do słowika:
„Ze słów sikory wynika,

Że zięba już od miesiąca
Po prostu jest konająca.”

Słowik wróblowi polecił,
By trumnę dla zięby sklecił.

Rzekł wróbel do drozda: „Droździe,
Do trumny przynieś mi gwoździe.”

Stąd dowiedziała się wrona,
Że zięba na pewno kona.

A zięba nic nie wiedziała,
Na dębie sobie siedziała.

Aż jej doniosły żołędzie,
Że koncert się nie odbędzie,

Gdyż zięba właśnie umarła
Na ciężką chorobę gardła.

- Lekcja 5.

Temat: Zdanie bogate w informacje (grupa podmiotu i grupa orzeczenia).

Na tej lekcji pracujemy w grupach. Rozdajemy karteczki z tekstem do przekształcenia. Zadaniem uczniów jest bogacenie informacji, rozwijanie podmiotu lub orzeczenia, lub obu części zdania.

Staszek poszedł. Las budził się. Ptaki śpiewały. Kwiaty kołysały się. Grzyby kusiły. Staszek był zachwycony.

Przedstawiciele grup czytają swoje prace. Następnie podkreślają podmioty i orzeczenia. Odpowiadają na pytania:

1. Którą część zdania wzbogaciłeś?
2. O jakie informacje wzbogaciłeś podmiot i orzeczenie?
3. Co nazywamy grupą podmiotu? (podmiot i jego określenia)
4. Co to jest grupa orzeczenia?
5. Który tekst wam się bardziej podoba? Dlaczego?

Uczniowie zapisują do zeszytu tekst wzbogacony o określenia, rozwinięty. Nauczyciel zwraca uwagę, by zdania były pojedyncze, a nie złożone.

Tekst przykładowy: Mój kolega Staszek poszedł do lasu na grzyby. Las budził się ze snu. Małe i duże ptaki śpiewały radośnie. Kwiaty kołysały się na wietrze. Różnorodne grzyby kusiły zbieraczy swym zapachem. Staszek był zachwycony urodą lasu.

Zapisujemy wniosek na tablicy i polecamy wpisać go do zeszytów:

Tekst składa się z sześciu zdań pojedynczych rozwiniętych. Każde zdanie ma tylko jedno orzeczenie. Składa się ponadto z grupy podmiotu i z grupy orzeczenia lub z podmiotu i grupy orzeczenia.

Kl. VII

IMIESŁOWY

- Lekcja 1.

Temat: Co już wiemy o czasowniku? (powtórzenie wiadomości w formie konkursu).

Pracujemy na lekcji na dwóch tekstach, które powielamy dla każdego ucznia. Dzieci przygotowują się do odpowiedzi według pytań zapisanych na tablicy.

Tekst 1.

Mowa rodzinna niechaj będzie prosta. Ażeby każdy, kto usłyszy słowo, widział jabłonie, rzekę, zakręt drogi, tak jak się widzi w jasnej błyskawicy. Nie może jednak mowa być obrazem i niczym więcej. Rozum ludzki ustanawia w języku powszechne idee i prowadzi nam rękę, więc piszemy wielką literą Prawda i Sprawiedliwość, a małą kłamstwo i krzywda.

/Cz. Miłosz/

Tekst 2.

Zabrano akumulator z mojego MALUCHA, a miałem zawieźć rzeczy do prania. Co teraz pocznę z tą kupą brudów? Zanieść nie mogę. Wyrzucić nie wypada. Zrobiono kawał głupi niewątpliwie, nabito w butelkę stacyjnego pana, a ja tak chciałem zacząć szczęśliwie dzień od rana.

1. Porównaj oba teksty, wskaż różnice w kilkudzaniowej wypowiedzi pisemnej.
2. Podkreśl czasowniki w formie osobowej, wypisz je i określ ich formy gramatyczne i funkcje składniowe.
3. Wypisz z obu tekstów formy nieosobowe czasownika i pogrupuj je w 2 kategoriach.
4. Uzasadnij pisownię bezokoliczników: zawieźć, zanieść. (z-ż s-ś)
5. Od form bezosobowych czasowników dokonanych utwórz formy niedokonane.

6. Podkreśl podwójną linią bezokoliczniki pełniące w zdaniu funkcję dopełnienia.
7. Jaką inną funkcję mogą pełnić bezokoliczniki? Podaj przykłady.

Uczniowie pracę wykonują w określonym czasie. Notatkę z lekcji stanowią teksty, które wklejają do zeszytu.

- Lekcja 2.

I cz.

II cz.

Temat: Dziwne czasowniki - imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe.

Rozmawiamy z uczniami o podróżowaniu, o środkach lokomocji, ciekawych wydarzeniach w drodze.

Zapisujemy na tablicy sześć zdań do obserwacji przez uczniów.

1. Uczniowie jadąc pociągiem obserwowali okolicę.
2. Sapiący parowóz przyciągał ich uwagę.
3. Częściej jednak spoglądali na rozrzucone po wzgórzach domy.
4. Dokuczala im myśl o rozbitej przypadkowo szybie.
5. Zebrawszy się na odwagę, zgłosili wypadek konduktorowi.
6. Zjadłszy zapasy odpoczywali przed marszem.

Polecenia:

1. Podkreśl orzeczenia.
2. Odszukaj wyrazy mówiące o czynności, czyli czasowniki, które nie pełnią roli orzeczenia.
3. Wypisz je z wyrazami określonymi.
4. Zastanów się nad tymi czasownikami, spróbuj powiedzieć jak najwięcej o ich treści i formie.
5. Dopisz pytania na które odpowiadają i określ, jeśli potrafisz, ich przypadek, liczbę i rodzaj.

jaki? sapiący parowóz M. lp. r. m.

obserwowali *kiedy?* jadąc

Zapisujemy pierwszą część tematu.

Co wskazuje na to, że są to jednak czasowniki?

jada — jadać rozbił — rozbił[ę]
 sapia — sapiać[ę] zebrał — zebrałszy
 rozrzucił — rozrzucił[ę] zjadł — zjadłszy

końcówka wyrazu wyloniona przez odmianę przez przypadki.
 (mówią o czynności)

Analiza treści “dziwnych czasowników” czyli imiesłowów pozwala stwierdzić, że wszystkie zawierają czynność, natomiast wyodrębnione końcówki fleksyjne w niektórych przykładach świadczą o ich budowie na wzór przymiotnika. Pozostałe, nieodmienne imiesłowy przybrały formę przysłówka, odpowiadając na pytanie *kiedy?*

Zapisujemy drugą część tematu.

W dalszej części lekcji pod kierunkiem nauczyciela dążymy do następującej notatki

sapiaćy parowóz

rozrzucone domy

rozbitej szybie

- związek zgody przydawki
 z podmiotem i dopełnieniem,
 zachowują się jak przymiotniki

obserwowali *jadać*

zgłosili *zebrałszy się*

odpoczywali *zjadłszy*

- związek przynależności
 okolicznika do orzeczenia,
 zachowują się jak przysłówki

przydawka , *okolicznik* , podmiot , **orzeczenie** , dopełnienie

Imiesłowy przybierają formę odmiennych przymiotników lub nieodmiennych przysłówek.

Zadanie:

Uzasadnij, na podstawie ćwiczeń wykonanych na lekcji i 6 własnych przykładów, że imiesłowy pełnią różnorodne i ważne funkcje w zdaniu.

- Lekcja 3.

Temat: Pieczone schabowe przyrządzone przez świeżo upieczonych kucharzy.

Uczniowie mogą tworzyć swobodne teksty związane z tematem lekcji, które będą służyły do analizy gramatycznej. Należy podać imiesłowy, które mają zastosować.

Lekcję wykorzystujemy do wyszukiwania w tekście imiesłów przymiotnikowych, określania ich funkcji oraz odmiany, ze szczególnym zwróceniem uwagi na użycie imiesłowu biernego w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym. Do ćwiczeń można też wykorzystać książkę A. Stypki „Ćwiczenia gramatyczne w klasach 4-8”.

Zadanie:

Imiesłowy przymiotnikowe już znamy, więc je w zdaniu rozpoznamy.

- Lekcja 4.

Temat: Poznawszy imiesłowy przysłówkowe, stosuję ich formy poprawnie.

Uczniowie przedstawiają scenki z życia rodziny - od wstania z łóżka do wyjścia z domu. Wcielają się w role, np. mamy, taty, siostry, brata lub samego siebie.

Następnie zapisujemy łańcuszek kolejnych zajęć: wstaję, myję się, czeszę, golę, maluję, jem, wychodzę.

Zastępujemy imiesłowem osobową formę czasownika poprzedzającego czynność wyrażoną następującym po nim czasownikiem. Zapisujemy na tablicy.

wstawszy	→	myję się
umywszy się	→	czeszę się
uczesawszy się	→	ubieram się
ubrawszy się	→	jem
zjadłszy	→	wychodzę

↓
imiesłowy
przysłówkowe
uprzednie
utworzone
od czasowników
dokonanych

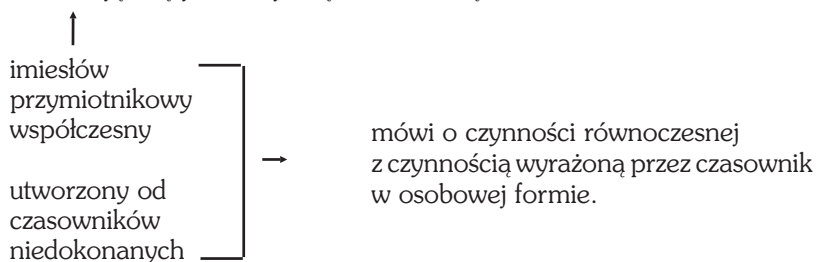
uprzedzają czynność wyrażoną osobową formą czasownika, mówią o czasie, więc odpowiadają na pytanie kiedy? (przysłówek jak, gdzie, kiedy?)

Które z czynności możesz wykonać równocześnie?

ubieram się i jem - tak; kąpię się i jadę (autem) - nie

Który z czasowników możesz zastąpić imiesłowem? Jaką musi wyrażać czynność?

ubierając się jem lub jedząc ubieram się

Kto wykonywał wszystkie czynności? (ten sam podmiot)

Popraw tekst. Na czym polegają błędy?

Wracając ze szkoły, zaczął padać deszcz. Idąc przez most, wiatr zerwał mi czapkę. Doszedłszy do przystanku, nadjechał autobus. Odrobiwszy lekcje, zgasło światło.

(Błąd polega na tym, że w zdaniach składowych są różne podmioty.)

Odwołujemy się do tematu i pytamy, czy został poprawnie sformułowany.

- Lekcja 5.

Temat: Poprawnie zapisuję imiesłowy, więc "zjadł wszy", nie przyjdzie mi do głowy.

Tekst do analizy:

Stał i milczał. Szedł i kulał. Siedział i czytał.

Kiedy dokończył, wstał. Gdy wyjrzał przez okno, zawołał psa.

Otworzył drzwi i ujrzał niezwykły widok.

Polecenia:

1. Zastąp podkreślone czasowniki imiesłowami przysłówkowymi.
2. W których zdaniach zastosowałeś przecinek? Dlaczego?
3. Kiedy napiszesz w imiesłowach końcówkę -wszy, a kiedy -wszy?
4. Przepisz tekst jeszcze raz i zastosuj przeczenie z imiesłowami.
5. Sprawdź w słowniku, czy dobrze napisałeś.

- Lekcja 6.

Temat: Do czego służą imiesłowcy?

Na tej lekcji pracujemy na dostępnych tekstach, np. na zdaniach uczniowskich, ćwiczeniach gramatycznych, wykorzystujemy wiersz pt. „O wierszyku wymagającym kuracji imiesłowowej” z Gawdzika, str. 134.

„O wierszyku wymagającym kuracji imiesłowowej”

Gdy się przybłąka pies (co się skulił), (i drży),
(Tej, która się zabłąkała) psinie nie okazuj wzgardy.
Może pies kiedyś ratował (tych, co tonęli)
Lub (tych, co zabłąkali się) w górach, gdy bernardyn?

Roztocz opiekę nad (tą, którą skrzywdzono) psiną,
Co (zabłądziła i) przyszła na podwórko.
(Tej, co jej nie dojedliście) zupy odrobiną
poczęstuj pieska lub choć chleba skórką.

Prawidłowe rozwiązanie:

skulony, drżący, zabłąkanej, tonących, zabłąkanych, skrzywdzoną,
zabłądziwszy, nie dojedzonej.

Przekształcamy zdania składowe na imiesłowowe równoważniki zdań, uzupełniamy wypowiedzenia imiesłowowym równoważnikiem zdań.

Uczniowie dochodzą do wniosku, że imiesłowcy służą do:

- skracania zdań zbyt długich,
- uzwięzłania wypowiedzi,
- urozmaicania stylu,
- bogacenia opisu poprzez użycie imiesłowów przymiotnikowych,
- ujednoznacznienia wypowiedzi (strona bierna).

Zadanie:

Zastosuj wszystkie konstrukcje stylistyczne z imiesłowami w wypracowaniu na wybrany temat:

1. Moja ulica nocą.
2. Zakupy w sklepie spożywczym w sobotnie popołudnie.
3. Z kolegą w dyskotecę.